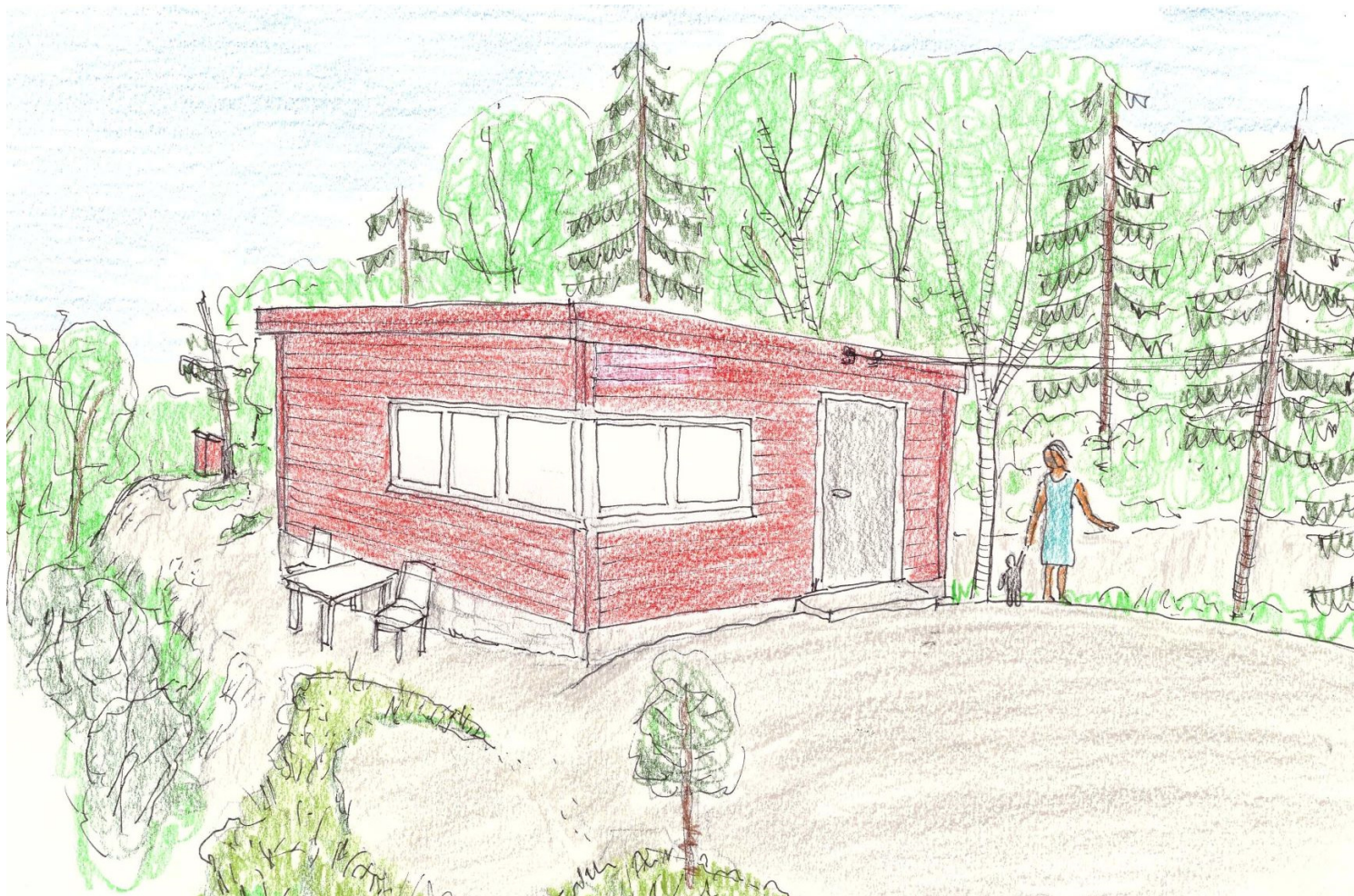

Når vi kom ned til Vestbanestasjonen, der togene stod og ventet, måtte det kjøpes inn togbilletter, Da måtte man både vite hvor man skulle, og man måtte ha penger å betale med. Denne nokså kompliserte oppgaven var det far som tok seg av.

Jeg husker jeg tenkte at det var slike ting man måtte gjøre når man ble voksen, og at jeg var glad for å slippe. Med en viss engstelse innså jeg at før eller senere skulle jeg bli nødt til å ordne slikt selv.

Hytta på Tjøme lå jo nokså ensomt til, på en knaus inne i skogen. Den første sommeren vi hadde hytta fylte jeg ett år og hadde akkurat begynt å gå. På alle kanter rundt hytta fantes det skrenter der det gikk an å falle ned. Mor leide meg rundt og viste meg de farlige stedene og forklarte at jeg måtte holde meg unna dem. Jeg tror jeg forstod. Jeg kan ikke huske at jeg noen gang ramlet ned noe sted. Men ganske tidlig lærte jeg meg å klatre både ned og opp i skrentene på alle kanter av hytta.

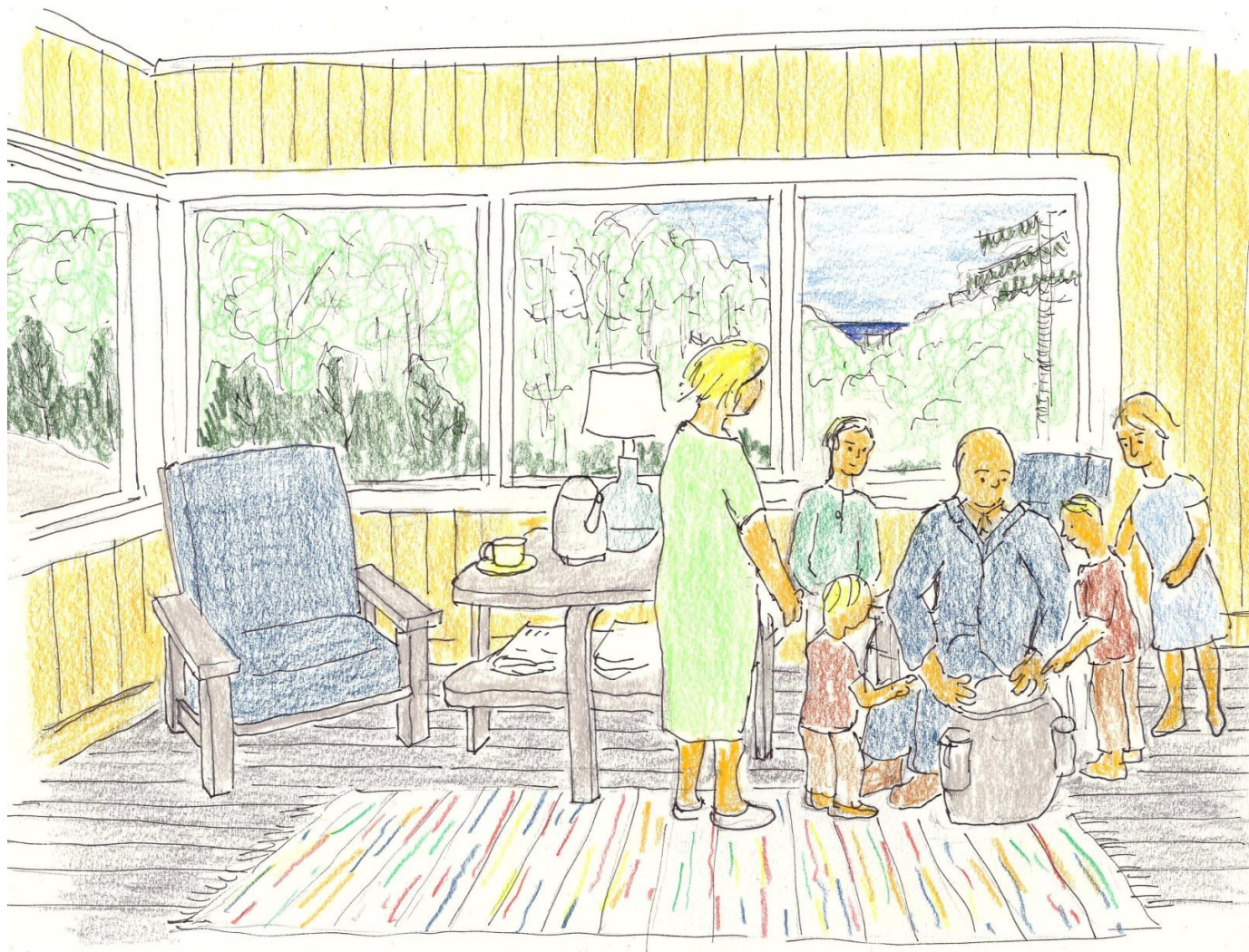
Skogen rundt hytta var både litt skummel og nokså spennende. Ikke langt unna fantes et slags barnehjem som het Eidene, og barna som bodde der hadde ord på seg for å kaste stein på folk som gikk gjennom skogen deres. Vi måtte gå gjennom Eideneskogen når vi skulle til Ormelet for å besøke Mommo og Bestefar, og det var alltid litt skummelt. Men jeg kan ikke huske at vi noen gang faktisk opplevde at noen kastet stein eller at Eidenebarna gjorde oss noe annet vondt.

Vi var på Tjøme hele skoleferien, i åtte hele uker hvert år. Så livet på Tjøme var en nokså viktig del av barndommen min.

Mor var alene på hytta med oss fire barna hele sommeren. Far måtte være på kontoret inne i byen og hadde bare ferie i to uker. Og han jobbet seks dager i uken, for det gjorde de fleste.

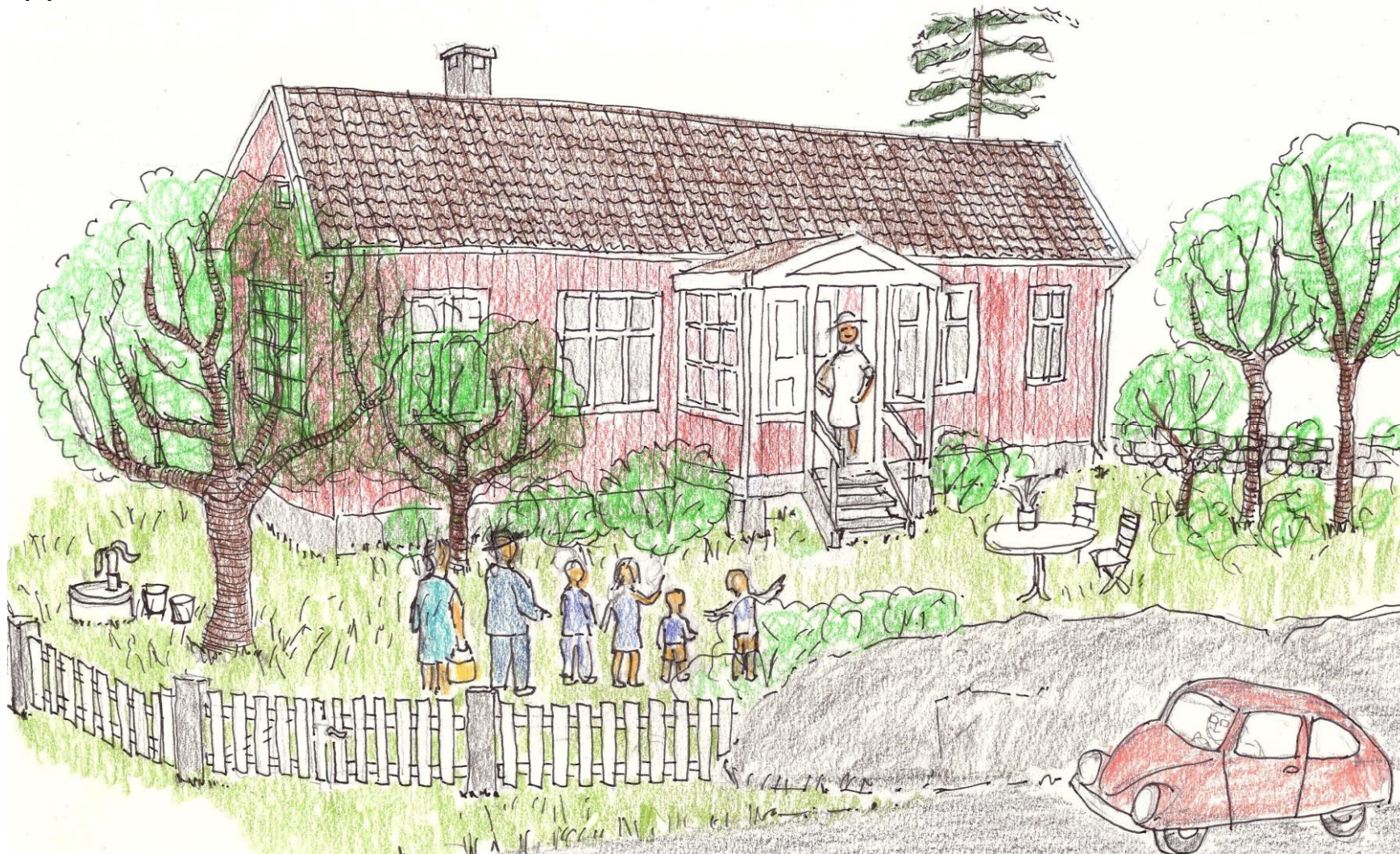
Men på lørdager sluttet han litt tidligere, og da tok han toget til Tønsberg og bussen ut til Tjøme. Det var ofte at Arnt og jeg tok oss opp hele Gonveien for å møte ham når han kom med bussen.

Det var alltid stor stas på lørdagskveldene når far var kommet helt frem til hytta og vi fikk se hva han hadde med i sekken sin. Det kunne være forskjellige ting mor hadde bedt ham om som var vanskelige å få tak i på Tjøme. Og så var det gjerne Donald Duck, hvis det var en sånn uke da det var kommet ut.

Og vanligvis hadde han med seg sjokolade til oss alle sammen.

På den tiden var det fortsatt mulig å se en liten flik av Tønsbergfjorden fra hytta. Noen år senere var det grodd igjen.

Mor var mer vant til å være på hytta til Mommo og Bestefar på Ormelet. Der var det kort vei til vannet, det var naboer og butikker, båter å titte på i Røssesund og biler som kjørte forbi på vei til Hvasser.

Vi gikk ofte på besøk til hytta på Ormelet. Da gikk vi gjennom Eideneskogen og langs Ødekjæreveien, det tok en drøy halvtime.

Det var lengere vei til vannet på Gon, det var så. Og vi var jo på Tjøme mye for nettopp å bade. Tjømlingene kalte oss «badegjester». Men når vi først kom ned til vannet på Gon, var det finere enn på Ormelet. Syntes vi.

Til å begynne med var det nesten ingen av dem som hadde hytter på Gon som også hadde båt. Derfor dro nesten alle og badet på badeskjær ytterst i badebukta. På fine sommerdager lå folk tett i tett og solte seg.

Det falt seg slik at de fleste jevnaldrende barna i nærheten var jenter, og jeg lekte derfor mye med jenter mens jeg var på Tjøme. En av de tingene vi gjorde var å spille krockert. Det er et spill der alle får en kølle og en kule av tre. Så skal man slå kula sin gjennom masse porter eller bøyer av ståltråd som er slått ned i bakken bort til en pinne i den andre enden, og så tilbake igjen. Kommer man bort i noen av de andres kuler, får man lov å slå dem av gårde, slik at det blir vanskeligere for den spilleren å komme gjennom portene.

Hvis vi var riktig lumpne, og det var vi, slo vi den andres kule langt ut i det høye gresset utenfor banen, slik at de nesten ikke fant dem igjen. På denne måten tok det nokså lang tid å komme seg gjennom alle portene og tilbake igjen, og var vi en fem-seks spillere, kunne et krockertspill ta flere timer, og vi hadde det ganske moro hele tiden.

Å gå på butikken var noe helt annet den gangen enn det er nå. På femtitallet var selvbetjeningsbutikkene ikke funnet opp ennå. I butikken var det en lang disk, bak den stod de som jobbet i butikken, og der fantes det hyller med alle varene. Vi som skulle handle måtte stå pent i kø og vente til det ble vår tur, og etter hvert som vi forklarte hva vi ville ha, gikk de som jobbet der og hentet det, enten i en av hyllene bak dem, eller ganske ofte ut på et bakrom eller ned i kjelleren. Butikken het Kirkebygdens kolonial og ble drevet av en familie som het Endresen. Alle medlemmer i familien Endresen hadde det til felles at de var store, tykke og langsomme. Når det etter hvert ble ganske mange «sommorgjester» på Tjøme, ble det også veldig mange som skulle handle. Det var alltid lang kø i butikken, og det tok en evighet å bli ekspedert.

I tillegg var det jo ganske langt å gå til butikken. Så det ble til at vi ikke gjorde det mer enn et par ganger i uken. I stedet fikk vi kjørt ned varer et par av de andre dagene. Vi leverte en liste over hva vi ville ha, og så kom noen fra butikken med en liten lastebil ned Gonveien dagen etter og

Slik jeg husker det pleide det å være mange flere mennesker i butikken enn dette, men jeg orket ikke tegne flere.

Jeg tror ikke vi fikk kjøleskap på Tjøme før en gang på begynnelsen av 60-tallet. Frem til da var det ikke så lett å oppbevare mat så den ikke ble dårlig. Også den gangen kunne det bli temmelig varmt på hytta om sommeren.

Noe mat kunne vi sette ned i den lille kjelleren i det innerste soverommet. Der holdt det seg gjerne litt kjøligere enn oppe i hytta, Men ikke så veldig. Særlig melken hadde lett for å bli dårlig. For at den skulle holde seg noenlunde kald, satte vi den i et stativ der det var plass til tre flasker. Jeg tror det egentlig var et stativ for å henge melkeflasker på et sykkelstyre, for det hadde et par kroker som kunne passe til det. Men vi festet stativet til en lang tau-stump, og senket det ned i brønnen.

Til å begynne med hadde vi ikke båt. Men det året jeg fylte fem fikk far anskaffet snekka. Fra da av ble seiling noe av det viktigste vi holdt på med på Tjøme. Bortsett fra å bade da.

Snekka ble seilt ut fra Oslo når ferien begynte, og inn igjen om høsten. Helt til vi fant ut at vi kunne vel like godt la den ligge på Tjøme om vinteren også.

Far elsket å seile. Vi var mange småturer ute blant Gonskjærene, og av og til over til Stauper midt i fjorden eller over til Tallakshavn på Sandefjord-siden. En gang hver sommer forsøkte far å få til at vi seilte Tjøme rundt. Det tok hele dagen.

Den sommeren jeg fylte åtte år ble jeg tatt med på en seiltur som jeg fortsatt husker godt. Det var bare mor og far og jeg. Vi seilte ut forbi Verdens Ende og østover til Store Færder. Det er en holme som ligger noen kilometer øst for Tjøme, litt nord for Færder fyr. Der la vi oss i havn i en bukt på nordsiden og overnattet under åpen himmel. Vi hadde ikke telt. Heldigvis regnet det ikke.

Dagen etter seilte vi ut til selve fyret og gikk i land. Der fikk vi komme inn i fyrtårnet og klatre helt opp i toppen til den enorme fyrlykten. Færder fyr er et av Norges høyeste og rager 47 meter over havet, eller som et hus på 16 etasjer.

Nede på gården hadde de mange dyr: Det var en kjempestor hønsegård med flere hundre høner, det fantes et grisehus med en tre-fire griser, og i fjøset var det et par tre kuer.

Om dagen var kuene ute på beite nede på Gonstranda. Men om kvelden skulle de hjem til fjøset for å melkes. Noen ganger var Arnt og jeg med og hjalp til med å drive kuene inn fra beitet.

Kuene var veldig store. Jeg vet ikke om de egentlig tok Arnt og meg helt på alvor. De ville nok gjerne hjem til fjøset uansett, og tok seg dit helt frivillig.

En annen ting vi hjalp til med var å hesje høy. Den gangen var man ikke begynt med å pakke inn høyet i slike store plastballer som man gjør nå. I stedet ble høyet hengt til tørk på en slags høye gjerder som het hesjer. For å løfte opp høyet til den

øverste hesjetråden brukte bonden en diger gaffel, som het høygaffel.

Vi barna fikk nok ikke lov å bruke høygaffelen, for det kunne være litt farlig. Men vi kunne samle høy mellom armene våre og legge det på den nederste hesjetråden.

Når høyet hadde hengt til tørk noen dager, ble det samlet sammen og kjørt inn på låven, der det skulle ligge og være fôr til kuene om vinteren.

For å få høyet inn på låven, kom bonden med traktoren og høyvogna si. Hvis vi var med og hjalp til å få høyet opp i vogna, hendte det at vi også fikk sitte på på kjøreturen inn til låven.

Da gjaldt det å holde seg godt fast.

Etter at høyet var kommet på plass inne på låven, hendte det også at vi fikk komme inn der og hoppe i høyet.

Det var nok ikke helt ufarlig det heller, men det gikk vanligvis bra, og det var veldig moro.

Huset der vi bodde

Uranienborg skole, der
den virkelig ligger

Huset jeg trodde at
var skolen

Da jeg omsider begynte på skolen, viste det seg at veien dit var mye lengere enn jeg hadde forestilt meg. Jeg måtte krysse mange store gater og gå rundt mange gatehjørner. Etter hvert som jeg fikk trening i det, klarte jeg å gå strekningen på 20 minutter, men da måtte jeg gå fort.

Og selve skolen viste seg også å være mye større enn jeg hadde trodd. Det var en kjempestor bygning med masse klasserom, og det var hundrevis av elever. Alle guttene gikk i gutteklasser, og alle jentene gikk i jenteklasser. Og den store skolegården var delt i to, det var gutteskolegården på den ene siden, og jenteskolegården på den andre siden.

Det var ikke noe gjerde mellom de to delene av skolegården, og det var ikke slik at det var forbudt for guttene å ta seg en tur inn i jenteskolegården eller omvendt. Men det var sjelden noen gjorde noe sånt. Vi var litt sjenerte for hverandre, og holdt oss heller på hver vår side av skillelinjen.

Skoledagen varte vanligvis fra kvart på ni om morgenen til kvart over to, av og til fikk slippe hjem halv to. Vi gikk på skole på lørdagene også, men da sluttet vi gjerne halv ett eller halv to.

Siden Anders, Trine og Arnt hadde latt meg forstå at på skolen ville det bli stilt krav til meg om at jeg skulle kunne både det ene og det andre, hadde jeg sett frem til det å begynne på skolen med en viss angst. Jeg så for meg det å bli kalt opp til tavlen og skulle svare på noe jeg ikke forstod eller visste,

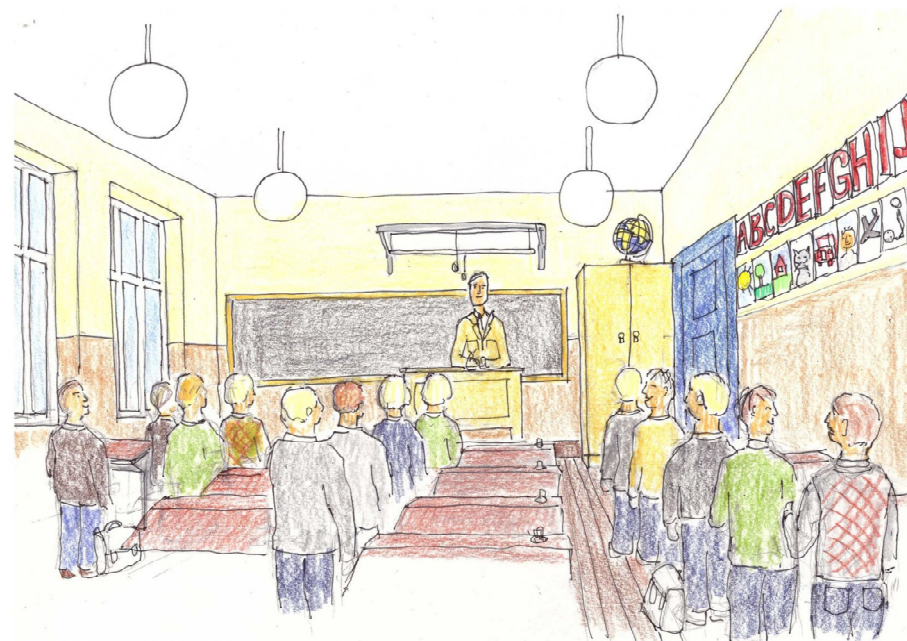
Det viste seg ganske snart at kravene som ble stilt ikke var så harde som jeg hadde fryktet. Det var mye enklere å lære seg det vi skulle lære oss enn jeg hadde trodd.

I tillegg til at gutter og jenter ble holdt adskilt, var det også en del andre ting i skolehverdagen som var annerledes enn nå.

Når det ringte inn, skulle alle elevene stille

opp klassevis, to og to med en armlengdes avstand. Så skulle vi stå og vente til læreren kom for å hente oss, deretter gikk vi i samlet tropp inn i skolebygningen, opp trappene og inn til klasserommet vårt.

Det vanlige var at det var lærerinner som hadde første-, annen- og tredjeklassene, mens de mannlige lærerne først slapp til fra fjerde klasse og oppover. Men for min klasse ble det gjort et unntak, et eksperiment. Vi hadde en og samme mannlige lærer fra første dag i første klasse, til siste dag i syvende klasse. Han het Erik Heiberg. Vi hadde ham i alle de vanlige fagene: lesing, skriving, regning, religion, geografi, historie, sløyd og gymnastikk. Men det var en dame som lærte oss å sy i annen klasse og som hadde oss i skolekjøk-

ken når vi kom opp i syvende klasse.

Det var en ting Heiberg ville være sikker på at vi lærte oss i løpet av de syv årene, selv om vi ikke skulle fått lært oss noe annet. Det var et par levere regler han ville vi skulle ha med oss. Så hver eneste morgen i disse syv årene, før vi fikk sette oss, måtte vi alle sammen stå ved siden av pultene vår og si i kor: «GJØR ,MOT ANDRE DET DU VIL AT ANDRE SKAL GJØRE MOT DEG!». Og når skoledagen var slutt, fikk vi ikke gå hjem før vi nok en gang hadde stått ved siden av pultene våre og sagt: «GJØR IKKE MOT ANDRE DET DU IKKE VIL AT ANDRE SKAL GJØRE MOT DEG». Jeg tror han kalte disse to «Den gylne regel».

Alt dette er veldig lenge siden nå.

Det var en annerledes tid. Jeg håper denne lille boken har gitt deg et inntrykk av på hvilken måte det var annerledes å være barn da enn det er nå. Vi hadde litt færre *ting* rundt oss enn mange barn har i dag. Og vi ble noe mer overlatt til oss selv. Vi gjorde mer ting alene, uten voksne rundt oss, enn barn vanligvis får i dag.

Jeg er veldig glad for den barndommen jeg fikk. Jeg håper dere som er barn i dag får det like fint, selv om mange ting er annerledes nå.

Men jeg håper også at du syntes det var interessant å høre hvordan det var, den gangen for lenge siden.

